

מסורת הש"ס

(א) ר"ה י"ט, (ב) ע"ג מוס' מנחות קס. ד"ה אלון יונת, (א) שנת מו. ו"ט, (ד) מגילה ה, (ה) ע"ג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלג יעידון מן אורייתא דלא למספד פסעס אמת כי ואמרזי דא שמים לא אחיבה אמתו: (ב) שם ד"ה דשמייה לרנן שעטון בן גמליאל דמיקל: (ג) רש"י ד"ה לא נקבש: (ד) שני אדרים והראשון חסר והשני מלא והשקתו כי הוה: (ה) ד"ה רבא אמר כי ד"ה ע"ג ד"ה דלג שלחמי וי' מוטל פין שני ימים ווא דלא קאמר דאסור בהספד משום דהוי יום שלפניו משום דלא מיתסר כי והאי דנקט כל שלחמי: (ו) ד"ה למח משעה ביה ותמני: (ז) ד"ה ר"ה ד"ה ד"ה ד"ה ליה יומא קמא דלחמיבה ביה תגא ל"ל וד"ה ע"ג ד"ה אמי וי' ואלא ליקוס וליגור משום קמיה וי' ווא: (ח) ד"ה הלכה כר"ש ב"ג מדרגת: (ט) תוס' ד"ה דללו כי וכה"ג נמי מתענין: (י) ד"ה ר"ה ר"ב כי ועוד וי' דכיון דימים שלפני הפורים נתבטלו: (יא) ב"ד דכיון דנטלו מיום טוב שלהם כי הנה אחרים דלהוי אסורים משום:

גליון הש"ס

גמ' ב' אבד רבי יוחנן הליכה ב' יום ארילא להתענאה. וכעין זה פסקים י' ע"ה מנחות ל"ב ע"ה: רש"י ד"ה לא נצרכה וכו' דהשתא כי הוה אדר שני. ע"ה מ"ה ס' מתקם ס"ק כ' מאי תוס' ד"ה לא נצרכה. משום יום שלפני ר"ח ניסן. הלשון מונמס דהאי עיקר מה שטען דענין דהשקתו משום כי דלגי ע"ה דלגי ע"ה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ולא מאחרין) תלמי:

רבינו גרשום

כמאן כר' יוסי דאמר די לא למספד בין לפניו בין לאחריו אסור. בהספד. דאי ורבנן לא אמרו לאחריו מותר. אי הכי. כיון דמוקמה ליה כר' יוסי, עשרין ותשעה באדר נמי, מאי איריא דהוה יומא מקמי דאיתוקם תמיד, דקאמר [ד] ולהכי אמר מריש ירחא דניסן לאסור כ"ט באדר שלפניו. תיפוק ליה דלכהי הוה אסור דהוה ליה יומא דבתי כ"ח. דהוה יו"ט דאסור למספד. והו"ט אסור, דהא אמר ר' יוסי בין לאחריו אסור. עדיין פריכא למה לי למימר מריש ירחא דניסן לימא תמיד דניסן. והפגנו בלילה. כד ישתכח קולם. אמר אביי. הלכך קאמר מריש ירחא דאסור שלפניו. דהיינו מעובר

סדר תעניות כיצד

פרק שני תענית

יח.

עין משפט נר מצוה

לא א מיי פ"ג מהלכות מגילה הלכה י:

מוסף רש"י

בעשרים ותמניא ביה. בלדרי קאי בגמלת תענית (ר"ה) דלא יעידון מן אורייתא. שלא יערכו לנתק עצמן מן התורה (ש"ס). והפגנו. נעקו בזקוקים ורכושותי לדי שטעמיה השירי ויחמנו עלנכס (ש"ס). אי שמים. כלומר למען הקביה (ש"ס). הליכה כסתם משנה. רבי אור שמד הכתוב ופסולא דכרי חסד ושירו צעניו עאלן קסא ולא היכיר שם חומנו עליהן בלג עאל יחו שניין מפי יחד ונאנחן כאלו עטו מפי המנוסים ויעשו כמותן (ביצה) ב.

רבינו הגנאל

ושניין, לאסור שלאחריו, כר' יוסי דאמר ימים הללו בין לפניהם בין לאחריהם אסורין. אי הכי, וישא דתי מריש ירחא דניסן, ואוקימנא דלא תנא ראש חדש אלא לאסור יום כ"ט באדר, למען ל' תיפוק דהוה ליה יום שלפניו כ"ח באדר, ועשאוהו יום טוב משום (כ"ז) [דכ"ז] בטל שפודא ואחא בשרתא טבא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא. ושני אביי, לא נצרכה זו וזו אלא אם יודמן להתעבר יהיה יום כ"ט אסור בו משום שהוא יום אחר כ"ח, ויום ל' נמי יהיה אסור משום שהוא יום דמיקמי יומא דאיתוקם ביה תמיד. ואקשינן נמי, למח לי למימר מהמניא בניסן הימים טובים דקבעו דאיתוקם בגאגא דהוה תיפוק ליה דהוה ליה מן הימים טובים דאיתוקם בהו תמיד. ושניין לא צריכא אלא דאי תריבי רבנן ובטלי להני יומי דקבעו משום דאיתוקם תמיד, לא בטלי מנייהו אלא ד' יומי, ויום ח' אסור מכלל יומא דאיתוקם בהו תגא דשבויעא. השתא דאיתוקם להכי כ"ט נמי דאי מיקלעא (ככל) [כול]. איתוקם תמידא ואיתוקם גאגא דשבויעא. מפורש בגמנות בפרק רבי ישמעאל אומר, עומר היכ כול' איתוקם תמידא שהיו הצדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד, דהוה דרשי את הככש תעשה יחיד יחיד, ואהדרו להו רבנן את קרבני תלמי [תשמרון] שיהיו בתי מתותבת הלשכה, ודחו דבריהם, ותקיימו דברי רבותינו שלא יהיה תמיד בא אלא משל צבור. וכן הוה תולקין ואחרין אין עצרת חלה אלא לאחר שבת, ואהדרו להו רבנן ודחו, והחזירו הדבר ליעשו שהיו (ה) וספורים יום ממחרת יום טוב של פסח. ולפי שנדחו דברי צדוקים ותקיימו דברי חכמים, עשאום אותם הימים טובים כימי גאולה מידי צדוקים. רב אמר הלכה כר' יוסי. דאמר כל הכובע בגמלת תענית די לא למספד, בין לפניו בין לאחריו מותר. ושמואל אמר הלכה כמאן קמיה רבי מאיר, וסתמא דמתני' דליה היא, דאי בדיאל למספד לפניו אסור לאחריו מותר, (ב) (א) לא לתענאה, בין לפניו בין לאחריו מותר. איני סבר ליכא תנא דמיקל טפי מנא קמא דמתני' דהוה ר' מאיר, ואמר הלכתא כמאן קמא, כיון דהוה רבין בגמליאל דמיקל טפי, אמר הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. אמר בןאלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. אידילא להתענאה לפניו אסור. איני והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן במסכת מגילה אצ"פ שאמרו מקדימין כפרים ליום הכניסה ולא מאחרין

לאסור אס שפניו. להכי נקט מריש ירחא דניסן לאסור את יום שלפני ר"ח בתענית דמתני' כמאן דניסן לפניו אסורין דלא משום ר"ח לא היה נאסר כדמפרש דרזברי תורה אין לריינין חזוק: **גמלון כר' יוסי**. דמתני' דלמר אף לאחריו בתעניתה ושקת רבנן אי הכי דלתיבא דר' יוסי מוקמת לה למגילת תענית כ"ט צלדר נמי דקתרת לעיל דלדלתי נקט ריש ירחא דניסן דהיינו יום שלשים דלדרי הסמוך לניסן לעולם חסר מ"ט יום הוא משום דקא צעני למיסקר יום כ"ט תיפוק ליה דנלאו הכי הוה אסור יום כ"ט דה"ל יום דבתר כ"ח שהוא י"ט כו' ואסור יום שלשיתו כר' יוסי ואמאי נקט ריש ירחא לאסור את שלפניו: **דלא יעידון**. שלא אין לריינין ליבעל מתלמוד תורה שגגור עליהן שלא יעסקו צמורה: **הפגנו**. לעקו. כן מתרגמינן צמחלים כל לשון שעשה ונעקה לשון פגיגה: **אי שמים גרסינן**. אהה ה'. להקצ"ה היו לועקים על אומת שגורו עליהם גזרות קשות וחי אומרים להם לפני הקצ"ה וכו' לא אחיכס וכו': **וא לא נצרכה אלא לחדש מעובר**. צנה מעוברת שיש בה שני (א) אדר והאחד חסר * דהשתא כי הוה אדר שני מלא הוה יום שלשים לפני ר"ח ניסן. א"י דנצרכה יום לאדר כגון שלא נראה החדש יום ל' דמשום יו"ט דכ"ח לא מיתסר אלא כ"ט: **ר"ה רבא אמר** אפילו **תימא דהש חסר**. והכי נקט מריש ירחא דאי הוה אסר ליה ליום כ"ט משום צמ"ח לא הוה אסר ליה אלא בתענית לחודיה: **דלג שלחמי** כו'. כלומר כל שאסור משום אסר י"ט בתענית הוה לאסור הא בהספד מותר. והכי נקט מריש ירחא דלחוי הוה יום כ"ט דנקט כל שלחמי יום כ"ט דלפניו נמי אסור דליתסר יום כ"ט משום צמ"ח הוה אסור דליתסר ליה כל שלחמי אלא אפילו כ"ח הוה דמיהדר ליה כל שלחמי כ"ח: **וימא תמניא גופיה**. י"ט הוה דהא הוה ליה מיהדר יום כ"ט משום צמ"ח הוה אסור דליתסר יום כ"ט משום צמ"ח הוה אסור דליתסר ליה כל שלחמי כ"ח: **וימא תמניא גופיה**. י"ט הוה דהא הוה ליה מיהדר יום כ"ט משום צמ"ח הוה אסור דליתסר יום כ"ט משום צמ"ח הוה אסור דליתסר ליה כל שלחמי כ"ח:

אלא לאסור יום שלפניו ה"נ לא נצרכה אלא לאסור יום שלאחריו כמאן כרבי יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור אי הכי בעשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוי יומא דמוקמי יומא דמיתוקם תמידא תיפוק ליה דה"ל יומא דבתר עשרין ותמניא ביה דתניא (ב) בעשרים ותמני' ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא (ב) שפעם אחת נגזרה גזירה על ישראל שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמוע וחביריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם עמדו והפגנו בלילה הלכו והפגנו בלילה אמרו אי שמים לא אחים אנחנו לא בני אב אחד אנחנו לא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גזרין עלינו גזרות רעות ובטלום ואותו היום עשאוהו יו"ט אמר אביי לא נצרכה אלא לחדש מעובר רב אשי אמר אפילו תימא לחדש חסר (ג) כל שלאחריו בתענית אסור בהספד מותר וזה הואיל ומוטל בין שני ימים טובים עשאוהו כיו"ט עצמו ואפילו בהספד נמי אסור אמר מר מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתוקם גאגא דשבויעא דלא למיסקר למה לי למימר מתמניא ביה לימא מתשעה ביה ותמניא גופיה אסור דה"ל יומא דאיתוקם ביה תמידא כיון דאילו מוקלע (ליה) מילתא ובטליניה לשבעה תמניא גופיה אסור דה"ל יומא קמא דאיתוקם ביה גאגא דשבויעא השתא דאתית להכי עשרים ותשעה נמי כיון דאילו מיקלע מילתא ובטליניה לעשרים ותמניא עשרין ותשעה גופיה אסור דה"ל יומא דמוקמי יומא דאיתוקם תמידא איתמר ר' חייא בר אסי אמר רב הלכה כר' יוסי ושמואל והתניא רשב"ג אומר ומה תלמוד לומר בהון בהון שתי פעמים לומר לך שהן אסורין לפניו ולאחריהן מותרין ואמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מעיקרא סבר כיון דליכא תנא דמיקל כרבי מאיר אמר הלכה כרבי מאיר כיון דשמעיה לרבן שמעון (ב) דמיקל טפי אמר הלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכן אמר רבי חייא בר ר' יוחנן הלכה כרבי יוסי א"ל רבי חייא אמר רבי חייא בר ר' יוחנן הלכה כרבי יוסי אדלא להתענאה ומו אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן * א"ע"פ שאמרו מקדימין ואלא מאחרין מותרין

ר"ח ניסן יום ל"א פירוש ו"כ"ה האי כ"ט לא מנינו לאסורו * משום יום שלפני ר"ח ניסן דיום ל' מנפסיק צינתיס משום הכי אינעריך לאסורו משום יום שלחמי עשרים ותמניא: **דאירלו אי איקלע וכו'**. שום גזרה מריש ירחא וכו' תמניא גופיה אסור דה"ל וכו' והקשה הקונטרס אכתי לימא תשעה ואפילו אי מיקלע שום גזרה וצטלינא ל' ימים וכו' אכתי אסור ומתניא גופיה משום דהוי יומא דמוקמי יומא דאיתוקם גאגא דשבויעא ותיריך הקונטרס הא לאו פירכא דהא מיי"ט גופיה דתמניא מצטלינן ליה ואלא ניקוס וגזור משום קמי יומא דאיתוקם גאגא דשבויעא (ב) וכי האי מתלנין לקמן ציום טורייתוס: **רב אמר הלכה כר' יוסי דאמר**: **לפניו אסור אבא לאחריו מותר**. ו"ה"ת כיון דלמר הלכה כר' יוסי היאך לנו מתענין לפני הפורים דלי משום דנטלה מגילת תענית מ"מ לחנוכה ואפורים לא צטלו וי"ל דהא דלמר חנוכה ופורים לא צטלו ר"ל דכיון שלהם לעשותן צ"ע ואלא להתענאה צטלו צהון אצל צייתים דלפניהם צטלו עוד י"ל (ב) דכיון דיום שלפני הפורים שנתצטל מיי"ט דידהו שהיו גרילין לעשות צהון ונתצטלו יו"ט שלהם ה"נ יש לנו לומר שיצטלו משום טעם לפני הפורים דה"נ אמרינן צסמוך גזי יום שלפני נקטרו וכו' וכן גזי יו"ט טורייתוס דכיון דגזרו מיום (ג) שלהם לא יאסרו משום יו"ט הנה אחריהם לאסורים משום יום שלפניהם כמו כן ה"נ דכיון דיום שלפני הפורים נתצטל משום עצמו ומותר שלפניהם לא יאסר משום יום שלפני הפורים: הלכה

לפניו בין לאחריו אסור [ר] לא להתענאה, לפניו אסורין לאחריו מותר. ושמואל אמר הלכה כמאן קמיה רבי מאיר, וסתמא דמתני' דליה היא, דאי בדיאל למספד לפניו אסור לאחריו מותר, (ב) (א) לא לתענאה, בין לפניו בין לאחריו מותר. איני סבר ליכא תנא דמיקל טפי מנא קמא דמתני' דהוה ר' מאיר, ואמר הלכתא כמאן קמא, כיון דהוה רבין בגמליאל דמיקל טפי, אמר הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. אמר בןאלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. אידילא להתענאה לפניו אסור. איני והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן במסכת מגילה אצ"פ שאמרו מקדימין כפרים ליום הכניסה ולא מאחרין

לפניו בין לאחריו אסור [ר] לא להתענאה, לפניו אסורין לאחריו מותר. ושמואל אמר הלכה כמאן קמיה רבי מאיר, וסתמא דמתני' דליה היא, דאי בדיאל למספד לפניו אסור לאחריו מותר, (ב) (א) לא לתענאה, בין לפניו בין לאחריו מותר. איני סבר ליכא תנא דמיקל טפי מנא קמא דמתני' דהוה ר' מאיר, ואמר הלכתא כמאן קמא, כיון דהוה רבין בגמליאל דמיקל טפי, אמר הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. אמר בןאלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. אידילא להתענאה לפניו אסור. איני והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן במסכת מגילה אצ"פ שאמרו מקדימין כפרים ליום הכניסה ולא מאחרין

לפניו בין לאחריו אסור [ר] לא להתענאה, לפניו אסורין לאחריו מותר. ושמואל אמר הלכה כמאן קמיה רבי מאיר, וסתמא דמתני' דליה היא, דאי בדיאל למספד לפניו אסור לאחריו מותר, (ב) (א) לא לתענאה, בין לפניו בין לאחריו מותר. איני סבר ליכא תנא דמיקל טפי מנא קמא דמתני' דהוה ר' מאיר, ואמר הלכתא כמאן קמא, כיון דהוה רבין בגמליאל דמיקל טפי, אמר הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. אמר בןאלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. אידילא להתענאה לפניו אסור. איני והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן במסכת מגילה אצ"פ שאמרו מקדימין כפרים ליום הכניסה ולא מאחרין

לפניו בין לאחריו אסור [ר] לא להתענאה, לפניו אסורין לאחריו מותר. ושמואל אמר הלכה כמאן קמיה רבי מאיר, וסתמא דמתני' דליה היא, דאי בדיאל למספד לפניו אסור לאחריו מותר, (ב) (א) לא לתענאה, בין לפניו בין לאחריו מותר. איני סבר ליכא תנא דמיקל טפי מנא קמא דמתני' דהוה ר' מאיר, ואמר הלכתא כמאן קמא, כיון דהוה רבין בגמליאל דמיקל טפי, אמר הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. אמר בןאלי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. אידילא להתענאה לפניו אסור. איני והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן במסכת מגילה אצ"פ שאמרו מקדימין כפרים ליום הכניסה ולא מאחרין